

Boekbespreking 3

A.J. Termorshuizen & C.A. Swertz, *Roesten van Nederland / Dutch Rust Fungi*, A.J. Termorshuizen (uitgegeven in eigen beheer), 2011, 424 pag., met 550 figuren en 345 verspreidingskaartjes, € 45,- (excl. verzendkosten), ISBN 978-90-6464-483-2, informatie en bestellingen: aadtermorshuizen@planet.nl. — Roestschimmels zijn schimmelsoorten die alleen op levende planten voorkomen. Ze hebben een slechte naam in de land-, tuin- en bosbouw, omdat een aantal soorten parasieten zijn van voor ons belangrijke gewassen. Echter verreweg de meeste soorten komen alleen op wilde planten voor. Veel roesten kennen tijdens hun complexe levenscyclus gastheerwisseling, zoals de bekende graanroest *Puccinia*, met verschillende stadia in grassen en andere in *Berberis*. Deze waardwisseling is gewoonlijk karakteristiek, waardoor kennis van de wilde flora de determinatie van roesten goed mogelijk maakt. Dit boek is het eerste overzicht van alle 163 roestschimmels die gevonden zijn in Nederland, aangevuld met 182 soorten die, gezien de aanwezigheid van waardplanten in Nederland, hier zouden kunnen voorkomen en die uit het nabije buitenland bekend zijn. Van 43 soorten is het voorkomen zeer waarschijnlijk, omdat deze dicht over de grens bekend zijn.

Het boek is opgedeeld in een aantal secties. Allereerst een inleiding over de biologie en evolutie van roestschimmels. Dan volgt een taxonomische handleiding met aanwijzingen over het soortbegrip, beschrijven, determineren en inventariseren. Dit wordt gevolgd door een floristisch overzicht van de roesten in Nederland, inclusief uitgebreide tabellen, een uitgaande van de soorten (met wetenschappelijke en Nederlandse benaming) met referentie naar hun waardplanten, een uitgaande van de waardplanten met indicatie van de parasitaire roestsporten, en een termenlijst. Er wordt ook ingegaan op te verwachten soorten, nieuw gevonden soorten en soorten die al langere tijd niet meer zijn waargenomen in Nederland. Dan volgt een uitgebreide determinatiesleutel (90 pag.) met als uitgangspunt het plantengeslacht waarop de roest wordt aangetroffen. en van de gastheerplanten. De hoofdmoot wordt gevormd door de beschrijvingen van in totaal 345 soorten, rijk geïllustreerd met foto's, diagnostische (microscopische) tekeningen en verspreidingskaartjes.

Een extra bijzonderheid is dat het gehele boek tweetalig is: Nederlands en Engels. Dit maakt het gebruik internationaal mogelijk, want ook in de ons omringende landen is al lange tijd geen determinatiewerk verschenen.

Dit boek zal het determineren van roesten een sterk kunnen bevorderen, en omdat de roesten inmiddels ook zijn ingebed in het karteringssysteem van de Nederlandse Mycologische Vereniging, zal veel kennis over de verspreiding en periodiciteit van roesten verzameld kunnen gaan worden.

Marco Roos

Boekbespreking 4

J. Parnell & T. Curtis, *Webb's An Irish Flora*, ed. 8, Cork University Press, 2012, 504 pag., € 35,-, ISBN 978-185918-4783. — De flora van Ierland telt volgens de meest recente inzichten 1543 taxa, inclusief verwilderde exoten. Dit is het aantal (onder)soorten (inclusief hybriden) dat in de nieuwste editie van *An Irish Flora* is opgenomen. Ten opzichte van de zevende druk¹ zijn er 202 taxa bijgekomen, terwijl het aantal families van 132 naar 118 is teruggebracht. Deze twee veranderingen hebben uiteraard verschillende oorzaken. De toename van het aantal (onder)soorten en hybriden is toe te schrijven aan het al dan niet op natuurlijke wijze veroorzaakte verschuiven van arealen. De afname van families is volledig te wijten aan de adoptie van nieuwe classificatiesystemen, die de nieuwe inzichten in de evolutie weergeven resulterend uit moleculair onderzoek. Voor de sporenplanten volgen de auteurs Smith et al.² en voor de vaatplanten het systeem van APGIII.³ Het is goed, dat nu ook deze Flora overgegaan is op de 'moleculaire' classificaties. Dat wil echter niet zeggen, dat de omgrenzing van de families nu gelijk is aan die in Heukels' Flora van Nederland⁴ of de derde druk van Stace's New Flora of the British Isles.⁵ Als voorbeeld noem ik de Plantaginaceae: in de Heukels' Flora omvat deze naast *Plantago* L. en *Littorella* Berg. zowel *Hippuris* L., *Callitriche* Dum., *Veronica* L. als de leeuwenbekachtigen. Stace handhaaft alleen de

eerste twee in de Plantaginaceae, en onderscheidt daarnaast de Hippuridaceae, de Callitrichaceae en de Veronicaceae (inclusief de leeuwenbekachtigen). Parnell & Curtis nemen *Hippuris* en *Callitriche* terug op in de Plantaginaceae, terwijl *Veronica* en de leeuwenbekachtigen terug gaan naar de Scrophulariaceae. Voor alle indelingen valt wat te zeggen. Het zal lastig worden om afstemming tussen de verschillende Flora's te bewerkstelligen. Misschien is dat op familieniveau niet zo'n urgent probleem en is het op geslacht- en soortniveau veel belangrijker om af te stemmen: dat zijn immers de taxa waar de florist in het veld mee werkt. Maar ook hier verschillen Parnell & Curtis op punten van inzicht met bijvoorbeeld Stace. Het geslacht *Hieracium* L. handhaven zij zonder het geslacht *Pilosella* Hill. af te splitsen. Is het reëel om te verwachten dat er ooit een uniforme taxonomie voor alle Noordwest-Europese Flora's gehanteerd zal worden?

Ten opzichte van de 7^e editie zijn er, naast de nieuwe classificatie, nog een aantal wijzigingen doorgevoerd. Wat gelijk is gebleven zijn de harde koft en het geringe aantal tekeningen. De lijntekeningen zijn echter vervangen door ingekleurde tekeningen van Elaine Cullen, in de termenlijst zijn ze bruinwit afgedrukt. Nieuw is ook een wintertabel naar bomen en struiken. Bovendien moesten de bestaande sleutels door de nieuwe classificatie aangepast worden, een grote klus! De auteurs hebben voorts het gebruik van technische termen tot een absoluut minimum gereduceerd en verspreidingsgegevens bijgewerkt.

Meest in het oog springend aan deze nieuwe uitgave is echter de enorme dikte van het boek. Voor een deel wordt dit veroorzaakt door het gebruik van een moderner lettertype en een grotere regelafstand omwille van een betere leesbaarheid. Voor een deel wordt het grote volume ook veroorzaakt door het gebruik van een veel dikkere papiersoort. Het formaat van 20 × 14 cm geeft de indruk, dat het uitgangspunt was dat de Flora in een jaszak mee het veld in genomen moet kunnen worden. Er zijn echter weinig jaszakken die een dikte van 5 cm aan kunnen! Voor een Flora die zo'n 500 soorten minder behandelt dan de Heukels' Flora, maar tegelijkertijd tweemaal zo dik is dan deze (bij gelijk formaat!), zou ik dat de auteurs toch mee willen geven als aandachtspunt voor de 9^e editie.

Behalve de ongemakkelijke dikte is het inhoudelijk een goede, zij het spaarzaam geïllustreerde Flora, de term standaardwerk voor Ierland waardig. De auteurs hebben veel aandacht gehad voor de gebruikersvriendelijkheid, maar zijn daarbij een praktisch punt bij het gebruik als veldgids uit het oog verloren. Een betaalbare *must* voor iedereen die van de Ierse flora wil genieten, maar dan in het veld wel met een goede excursietas moet lopen om de Flora mee te kunnen nemen.

Leni Duistermaat

1. D.A. Webb, J. Parnell & D. Doogue. 1996. An Irish Flora, ed. 7. Dundalgen Press, Dundalk, Ireland.
2. A.R. Smith, K.M. Pryer, E. Schuettpehl, P. Korall, H. Schneider & P.G. Wolf. 2006. A classification for extant ferns. *Taxon* 55: 705–731.
3. Angiosperm Phylogeny Group. 2009. An update of the Angiosperm Phylogeny Group classification for the orders and families of flowering plants: APG III. *Bot. J. Linnean Soc.* 161: 105–121. [APG website: www.mobot.org/MOBOT/research/APweb/ (version 12, July 2012) geraadpleegd 30 januari 2013].
4. R. van der Meijden. 2005. Heukels' Flora van Nederland, ed. 23. Wolters-Noordhoff, Groningen/Houten.
5. C.A. Stace. 2010. New Flora of the British Isles, ed. 3. Cambridge University Press, Cambridge.

Boekaankondiging

*L. Bauer, *Plantaardig alfabet*, Den Haag/Lehrte, Haselünne, 2012, 104 pag., met 41 kleurenfoto's, Bauer boek en maatschappij/NATUUR en BOEK, ISBN-13: 9789063911935, € 25,-. Het werk is verschenen in de reeks 'Mededelingen' van de Werkgroep Aquatische Planten (red. John Juijn) en verklaart wetenschappelijke plantennamen. Met de gekozen selectie van namen heeft de auteur beoogd die namen te behandelen waarmee naar zijn idee de plantenliefhebber vaak in aanraking komt. Info en bestellen: Lucas Bauer (e-mail: lucas_bauer@t-online.de).

Hans Kruijer